

„Notatki” z sesji Scilaba

Istnieje możliwość dokładnego zapisu przebiegu aktualnej sesji pracy ze Scilabem: polecenie **diary('nazwa_pliku.txt')** powoduje zapis do podanego pliku tekstowego wszystkich wpisywanych przez nas poleceń oraz wszystkich odpowiedzi Scilaba. **Zakończenie: diary(0)**. Polecenie to „koniecznie” chce założyć nowy plik tekstowy o podanej nazwie — zatem po przerwaniu zapisu trzeba zacząć zapisywanie do pliku o innej nazwie (we wcześniejszych wersjach polecenie to zachowywało się na tyle kulturalnie, że nie kasowało wcześniejszego pliku o podanej nazwie tylko informowało, że taki plik już istnieje, w wersji 3.0 kasuje utworzony wcześniej plik nie „zawracając głowy” użytkownikowi).

Wykresy

Scilab umożliwia tworzenie różnych typów wykresów 2D lub 3D oraz ich dostosowywanie. Scilab umożliwia także eksport stworzonych wykresów do różnego typu plików graficznych.

Tworzenie wykresu składa się najczęściej z następujących etapów:

- utworzenie ciągu wartości 'x-ów'
- utworzenie ciągu wartości 'y-ków'
- rysowanie
- zapisanie rysunku do pliku graficznego (opcjonalnie).

Uwaga: Robienie wykresu na komputerze wykorzystuje dyskretne przedstawienie funkcji w postaci ciągu wartości 'punktowych', zawierających współrzędne punktów, w oparciu o które tworzony jest wykres. Im więcej jest takich punktów, tym dokładniejszy jest wykres.

Wartości 'x-ów':

Wartości 'x-ów' można w Scilabie zdefiniować na kilka sposobów, wpisując odpowiednie polecenie na konsoli.

```
x=[0,1,2,3,4,5,5.5,10,20]; - ciąg wartości
x=(-10:0.1:10);
    (wartość początkowa : krok : wartość końcowa)
x=linspace(0, 3.141592, 20);
    (wartość początkowa, wartość końcowa, ile wartości)
```

Uwagi:

- ; (średnik) na końcu sprawia, że wyznaczone wartości nie są wypisywane na konsoli;
- określenie 'x' jest symboliczne, równie dobrze tworzony ciąg wartości może mieć nadaną inną nazwę, np.: `z=(0:1:100)`, albo `a1a=(-5:0.1:5)`;
- jako wartość π można wpisać `%pi`, czyli: `x=linspace(0,%pi,20)`.
- Przy okazji zwracamy uwagę na fakt, że część ułamkowa jest oddzielona od części całkowitej kropką.

Wartości 'y-ków':

Uwaga: określenie 'y-ki' jest symboliczne; tworzony obiekt może mieć dowolną nazwę.

Wartości 'y-ków' można tworzyć na wiele sposobów, na razie wykorzystamy najprostsze. W poniższych przykładach wartości są budowane w oparciu o wcześniej utworzony ciąg 'x-ów'.

```

y=x;
y1=2*x;
z=2*x-1;
fun=sin(x)+cos(2*x);
y2=x^3
g=tan(x)^2;

```

Ale wartości 'y-ków' mogą również być zdefiniowane jako ciąg wartości.

```
y=[1,3,5,15,-1]
```

Rysowanie – funkcja plot

plot(x,y)

Uwaga przed pierwszym przykładem. Zaleca się, aby każdy program rozpoczynać poleceniem:

clear();

Polecenie to powoduje 'wyczyszczenie' wszystkich zmiennych – upewniamy się w ten sposób, że podczas obliczeń nie pojawią się żadne 'stare' wartości.

Pierwszy przykład:

clear();

x=linspace(0,%pi,50);

y=sin(x);

plot(x,y);

y1=cos(2*x);

plot(x,y1);

xgrid();

Zapisanie rysunku do pliku:

W oknie graficznym (interakcyjnie):

Plik / eksportuj do / ... wybrać typ pliku (PNG, GIF, JPG,...), podać nazwę pliku. Poprzez wpisanie w oknie konsoli odpowiedniego polecenia, np:

xs2png(numer_okna_graficznego,'nazwa_pliku.png')

Uwagi:

numer_okna_graficznego – jest wyświetlony w pasku tytułowym okna. Standardowo pierwsze utworzone okno ma numer 0.

Scilab wyróżnia katalog bieżący (Plik/ Wyświetl katalog bieżący). O ile nazwa pliku nie zostanie poprzedzona ścieżką dostępu, plik zostanie zapisany w katalogu bieżącym. Zmiana katalogu bieżącego: Plik/ Zmiana bieżącego katalogu...

Inne formaty plików graficznych, to (między innymi):

eps – funkcja xs2eps,

postscript – xs2ps,

pdf – xs2pdf,

gif – xs2gif,

jpg – xs2jpg.

Więcej informacji o tworzeniu wykresów:

Kolejne polecenia 'plot' powodują dodanie ('dorysowanie') kolejnego wykresu w bieżącym oknie.

Operacje na oknach:

clf() – wyczyszczenie bieżącego okna.

clf(1) – wyczyszczenie okna nr 1.

scf(1) – utworzenie okna o numerze 1.

xdel() – usunięcie bieżącego okna.

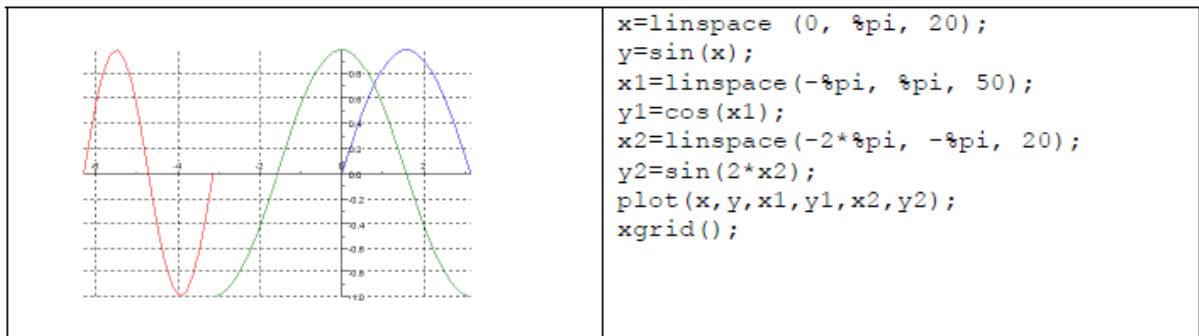
xdel(1) – usunięcie okna o numerze 1.

Kilka wykresów (różnych) funkcji na jednym rysunku:

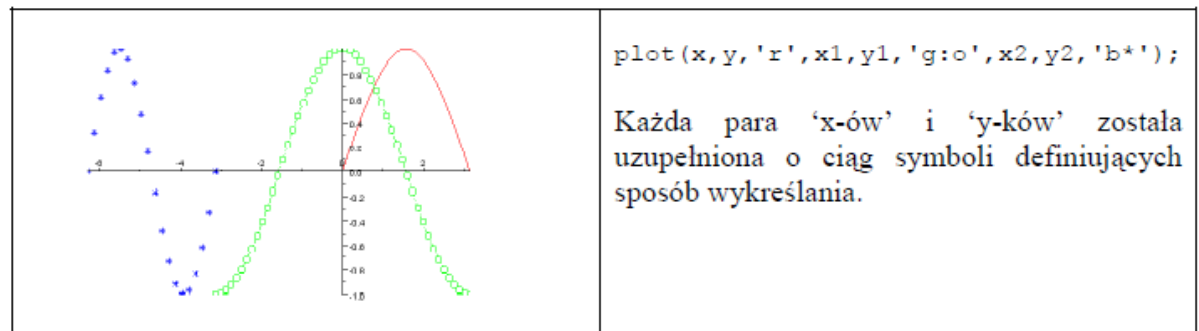
Polecenie:

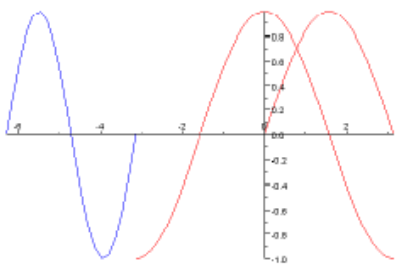
plot(x,y,x,y1);

spowoduje narysowanie wykresu funkcji przechowywanej w wektorze y, oraz drugiej funkcji przechowywanej w wektorze y1. Obydwa wykresy wykorzystują ten sam zestaw x-ów. Ale również można na jednym rysunku umieszczać wykresy zdefiniowane dla różnych zestawów argumentów (zakresów lub 'gęstości' x-ów).

Kolory są ustalane automatycznie. Poprzez odpowiednie zdefiniowanie parametrów można sterować zarówno kolorami, jak i rodzajem linii oraz markerów; porównajmy z poprzednim wykresem:

symbol	kolor	<pre>plot(x,y,'r',x1,y1,'r',x2,y2);</pre>
r	czerwony	
g	zielony	
b	niebieski	
c	cyjan	
m	magenta	
y	żółty	
k	czarny	
w	biały	

Style wykreślenia linii:

plot(x,y,'-'); – linia ciągła (domyślnie)

plot(x,y,'- -'); – linia przerywana

plot(x,y,':'); – linia kropkowana

plot(x,y,'-.'); – linia kreskowo-kropkowa

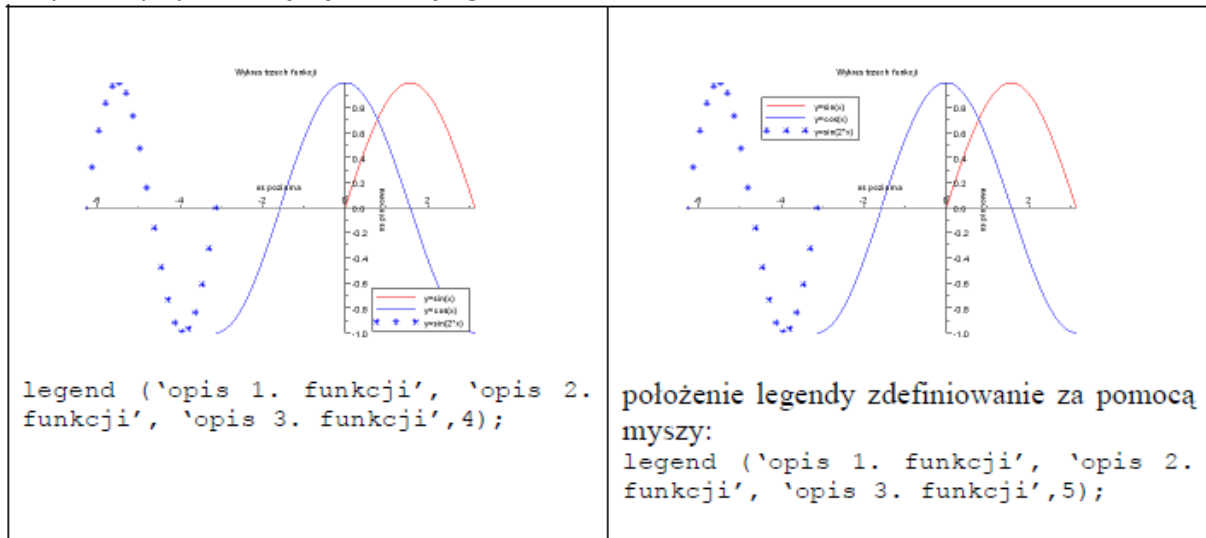
Opisywanie wykresów: tytuł, opisy osi, legenda

title('Tytuł wykresu');

xtitle('Tytuł wykresu','opis osi x-ów','opis osi pionowej');

legend ('opis 1. funkcji', 'opis 2. funkcji', 'opis 3. funkcji');

Wszystkie opisy odnoszą się do bieżącego okna.

Uwaga: Legendę można uzupełnić o informację o jej położeniu na rysunku poprzez podanie na końcu opcjonalnego parametru. Domyślnym położeniem legendy jest prawy górny róg.

Polecenie:

legend ('opis 1. funkcji', 'opis 2. funkcji', 'opis 3. funkcji', 4);

spowoduje umieszczenie legendy w lewym dolnym rogu.

Przykładowe inne możliwości – można podawać albo opis liczbowy, albo opis słowny (w apostrofach):

1 lub "in_upper_right" – prawy górny róg, przyjmowane domyślnie

2 lub "in_upper_left" – lewy górny róg

3 lub "in_lower_left" – lewy dolny róg

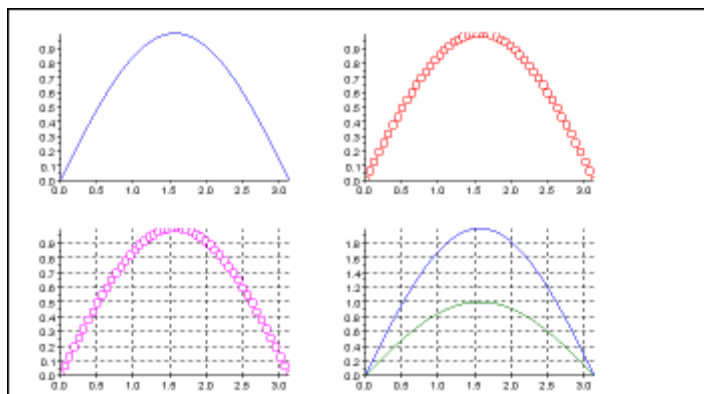
4 lub "in_lower_right" – prawy dolny róg

5 lub "by_coordinates" – położenie legendy zdefiniowanie za pomocą myszki w oknie graficznym.

Kilka rozłącznych wykresów w jednym oknie – subplot

Przykład 4 wykresów rozmieszczonych w 2 kolumnach i 2 wierszach.

```
-->clf()
-->subplot(2,2,1);
-->plot(x,y)
-->subplot(2,2,2);
-->plot(x,y,'ro-.')
-->subplot(2,2,3);
-->plot(x,y,'mo-.')
-->xgrid()
-->subplot(2,2,4);
-->plot(x,2*y,x,y);
-->xgrid()
```


Zadania:

Narysować trójkąt o wierzchołkach w punktach: (0,0), (10, 1), (5,7).

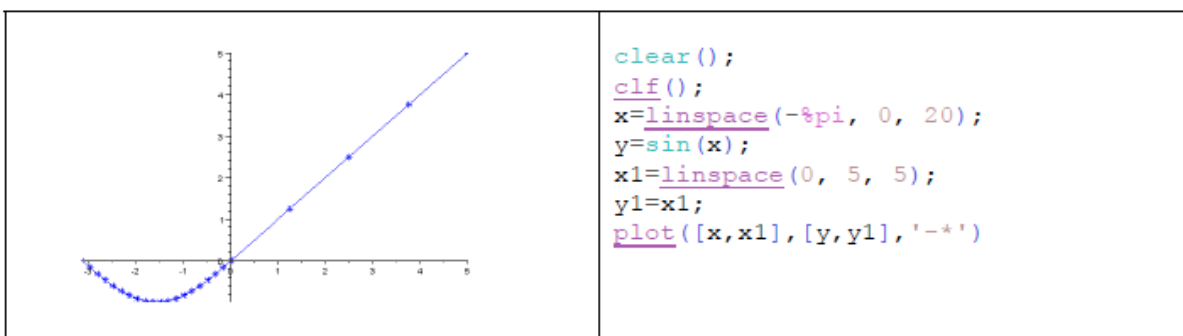
```
clear();
x=[0,10,5,0];
y=[0,1,7,0];
plot(x,y)
```

Narysować prostokąt o wierzchołkach w punktach (0,0), (10, 0), (10, 4), (0,4) oraz punktem w innym kolorze zaznaczyć jego środek.

```
clear();
clf();
x=[0,10,10,0,0];
y=[0,0,4,4,0];
plot(x,y,'r')
x1=[5];
y1=[2];
plot(x1,y1,'sg');
```

Narysować wykres funkcji opisanej wzorem:

$$y = \begin{cases} \sin(x), & x \in [-\pi, 0) \\ x, & x \in [0, 5) \end{cases}$$

Przykład.1

Uruchamiamy w Scilabie edytor. Wprowadzamy poniższy kod generujący i wyświetlający funkcję sinusa:

```
clear; // wyczyszczenie pamięci
xdel(winsid()); //wyczyszczenie (zamknięcie) wszystkich okien graficznych
clc; //wyczyszczenie konsoli
t=linspace(0, 2*pi, 100); // (obliczenie od 0 do 2pi, liczba iteracji=100)
y=sin(t); // funkcja którą liczymy, czyli sinus
plot2d(t,y) // wygenerowanie wykresu liczonej funkcji y=f(t)
```

Przykład.2

Utworzyć i wykonać skrypt o poniższym kodzie. Zapisać pod nazwą *funkcja.sce* w katalogu roboczym. Wykonanie skryptu wykonujemy przez wywołanie w terminalu polecenia `exec ('funkcja.sce')`. Przetestować „tryby” wykonywania skryptu `{exec ('funkcja.sce',0), exec ('funkcja.sce',1)}`. Jest to skrypt do wygenerowania wykresu funkcji $e^{-x} \sin(4x)$ ze zmiennym za każdym razem rozmiarem przedziału $[a; b]$ i liczbą podprzedziałów.

```
clear; // wyczyszczenie pamięci
xdel; //wyczyszczenie aktualnej grafiki
clc; //wyczyszczenie konsoli
a=input(" Podaj lewy kraniec przedziału : ");
b=input(" Podaj prawy kraniec przedziału : ");
n=input(" Podaj ilość podprzedziałów : ");
x=linspace(a,b,n+1); // obliczenie odciętych
y=exp(-x).*sin(4*x); // obliczenie rzędnych
plot(x,y,"b") // rysunek funkcji b oznacza kolor blue charakterystyki
xlabel("y=exp(-x).*sin(4*x)", "y", "x")
```

Przykład 3.

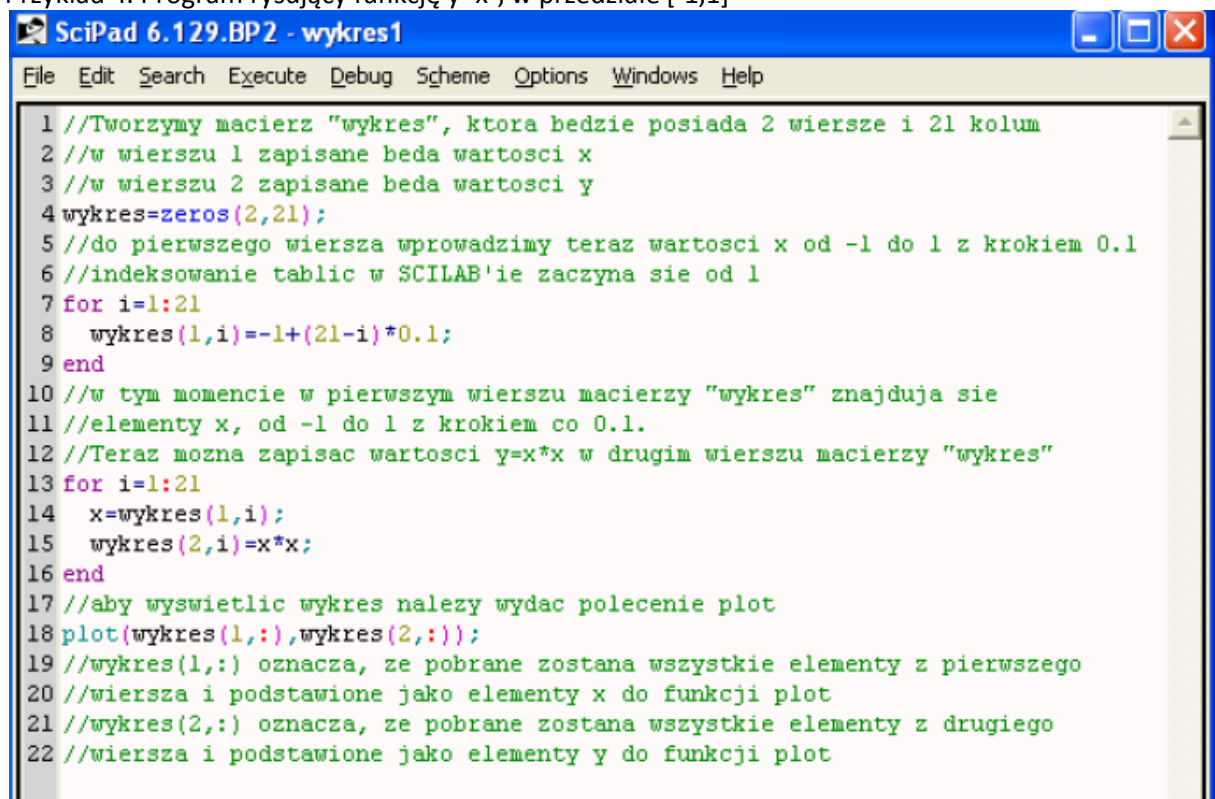
Wyczyść aktualne okno z grafika za pomocą polecenia: `--> clf()`.

Wygeneruj serie danych x : `--> x=[0:0.1:2*pi]'`;

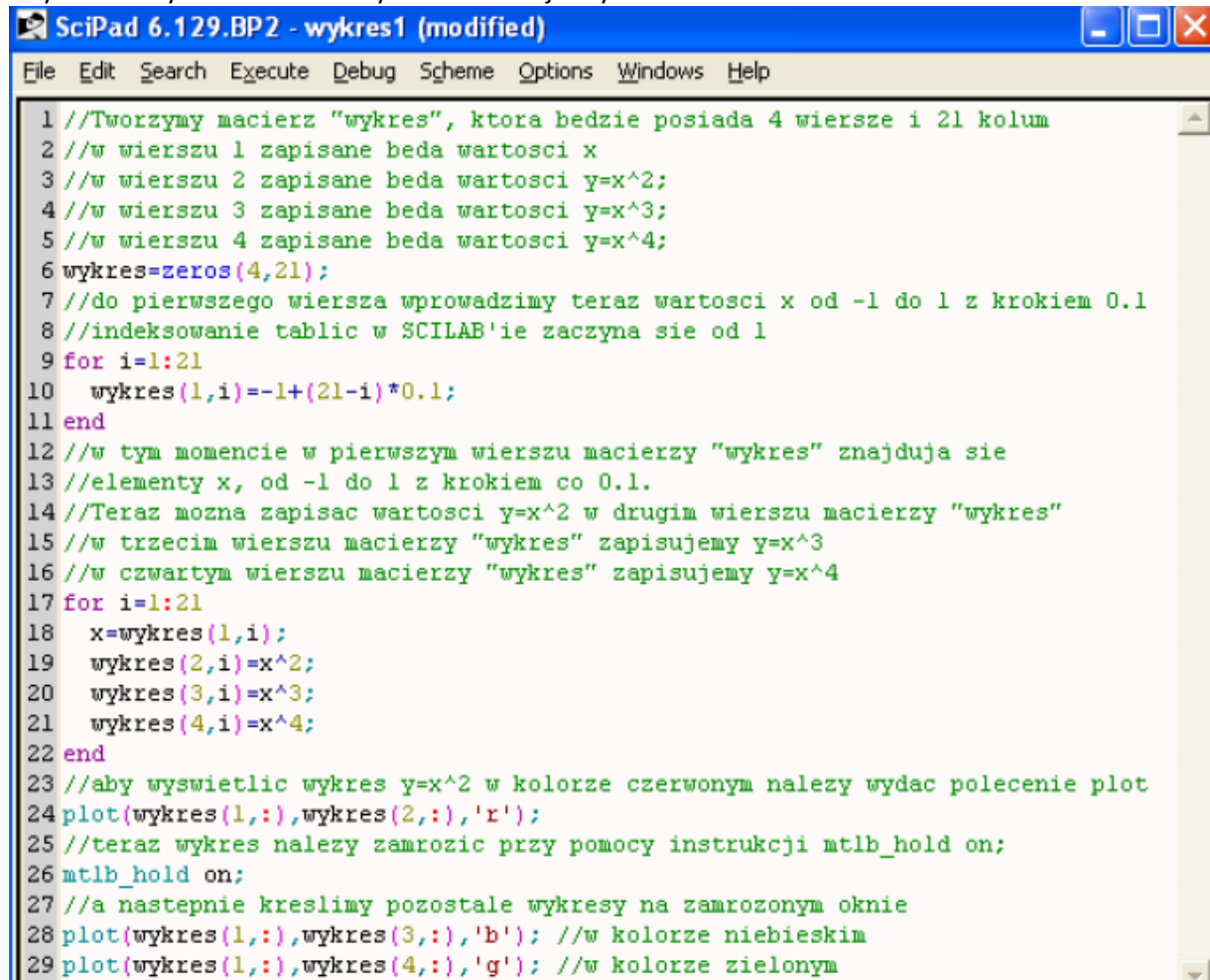
Wywołaj polecenia.

```
plot (x, sin(x), "b")
plot (x, sin(2*x), "g")
plot (x, sin(3*x), "r")
```

Przykład 4. Program rysujący funkcję $y=x^2$, w przedziale $[-1,1]$

Przykład 5. Wykreślenie kilku wykresów 2D w jednym oknie.


```
1 //Tworzymy macierz "wykres", ktora bedzie posiada 4 wiersze i 21 kolum
2 //w wierszu 1 zapisane beda wartosci x
3 //w wierszu 2 zapisane beda wartosci y=x^2;
4 //w wierszu 3 zapisane beda wartosci y=x^3;
5 //w wierszu 4 zapisane beda wartosci y=x^4;
6 wykres=zeros(4,21);
7 //do pierwszego wiersza wprowadzimy teraz wartosci x od -1 do 1 z krokiem 0.1
8 //indeksowanie tablic w SCILAB'ie zaczyna sie od 1
9 for i=1:21
10     wykres(1,i)=-1+(21-i)*0.1;
11 end
12 //w tym momencie w pierwszym wierszu macierzy "wykres" znajduja sie
13 //elementy x, od -1 do 1 z krokiem co 0.1.
14 //Teraz mozna zapisac wartosci y=x^2 w drugim wierszu macierzy "wykres"
15 //w trzecim wierszu macierzy "wykres" zapisujemy y=x^3
16 //w czwartym wierszu macierzy "wykres" zapisujemy y=x^4
17 for i=1:21
18     x=wykres(1,i);
19     wykres(2,i)=x^2;
20     wykres(3,i)=x^3;
21     wykres(4,i)=x^4;
22 end
23 //aby wyswietlic wykres y=x^2 w kolorze czerwonym nalezy wydac polecenie plot
24 plot(wykres(1,:),wykres(2:,:), 'r');
25 //teraz wykres nalezy zamrozic przy pomocy instrukcji mtlb_hold on;
26 mtlb_hold on;
27 //a nastepnie kreslimy pozostale wykresy na zamrozonym oknie
28 plot(wykres(1,:),wykres(3:,:), 'b'); //w kolorze niebieskim
29 plot(wykres(1,:),wykres(4:,:), 'g'); //w kolorze zielonym
```

Polecenie **subplot(x,y,z);**

x – oznacza liczbę wierszy z wykresami

y – oznacza liczbę kolumn z wykresami

z – oznacza numer okna w którym rysujemy.

Poniżej znajduje się kod demonstrujący działanie instrukcji **subplot**

Przykład 6.

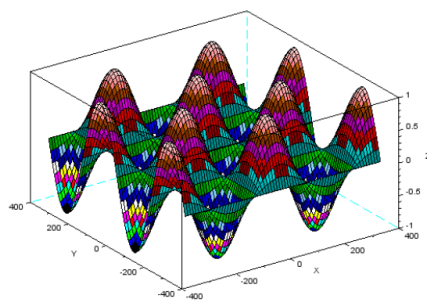
```
SciPad 6.129.BP2 - wykres1 (modified)
File Edit Search Execute Debug Scheme Options Windows Help

1 //Tworzymy macierz "wykres", ktora bedzie posiada 4 wiersze i 21 kolum
2 //w wierszu 1 zapisane beda wartosci x
3 //w wierszu 2 zapisane beda wartosci y=x^2;
4 //w wierszu 3 zapisane beda wartosci y=x^3;
5 //w wierszu 4 zapisane beda wartosci y=x^4;
6 wykres=zeros(4,21);
7 //do pierwszego wiersza wprowadzimy teraz wartosci x od -1 do 1 z krokiem 0.1
8 //indeksowanie tablic w SCILAB'ie zaczyna sie od 1
9 for i=1:21
10     wykres(1,i)=-1+(21-i)*0.1;
11     x=wykres(1,i);
12     wykres(2,i)=x^2;
13     wykres(3,i)=x^3;
14     wykres(4,i)=x^4;
15 end
16 //tworzymy wykresy w 2 wierszach i 1 kolumnie i aktualnie rysujemy w 1 z nich
17 subplot(2,1,1);
18 //aby wyswietlic wykres y=x^2 w kolorze czerwonym nalezy wydac polecenie plot
19 plot(wykres(1,:),wykres(2:,:), 'r');
20 //teraz wykres nalezy zamrozic przy pomocy instrukcji mtlb_hold on;
21 mtlb_hold on;
22 //a nastepnie kreslimy pozostale wykresy na zamrozonym oknie
23 plot(wykres(1,:),wykres(3:,:), 'b'); //w kolorze niebieskim
24 //teraz zmieniamy okno i rysujemy w nim wykres y=x^4
25 subplot(2,1,2);
26 plot(wykres(1,:),wykres(4:,:), 'g'); //w kolorze zielonym
```

Przykład 7.

- Wyczyść aktualne okno z grafiką za pomocą polecenia: --> `clf()`.
- Wygeneruj serię danych x: --> `x=[-360:10:360];`.
- Wygeneruj serię danych y: --> `y=[-360:10:360];`.
- Stwórz tablicę funkcji $z = \sin(x) \cdot \cos(y)$:
--> `z=sind(x')*cosd(y);`.
- Stwórz wykres powierzchniowy za pomocą polecenia:
--> `surf(x,y,z)`.

Wynik:

Funkcje

Jeśli blok tych samych operacji jest wykonywany wielokrotnie, to warto te operacje zapisać w postaci funkcji. Dzięki temu będzie można ją wykorzystać wielokrotnie.

Najprostszy sposób wywołania funkcji to:

wynik = funkcja (parametr).

Parametry wejściowe funkcji nie są przez nią modyfikowane. Funkcje mogą przyjmować wiele parametrów wejściowych i zwracać więcej niż jedna wartość. W takim przypadku ogólniejsza postać

wywołania jest następująca:

[wyn_1, ..., wyn_n] = funkcja (param_1, ..., param_m).

Do definiowania funkcji wykorzystuje się słowa kluczowe `function` i `endfunction`. Każda funkcja składa się z nagłówka oraz ciała funkcji. Nagłówkiem funkcji jest jej nazwa wraz ze zdefiniowanymi parametrami wejściowymi oraz wyjściowymi. Na ciało funkcji składają się wszystkie polecenia zawarte między nagłówkiem funkcji a słowem kluczowym `endfunction`.

Funkcje można definiować na 3 możliwe sposoby:

- bezpośrednio w konsoli Scilab
- w oddzielnym pliku uruchamianym w edytorze
- za pomocą polecenia `exec`

Przykład 1

- Przejdź do konsoli Scilab.
- Zdefiniuj poniższą funkcję:

```
function r = kwadrat ( x )  
r = x^2  
endfunction
```
- Wywołaj powyższą funkcję i sprawdź, czy zwróciła poprawny wynik.

Przykład 2

Stwórz funkcję `suma` oraz ją wywołaj

```
function r = suma ( x )  
r = x+x  
endfunction
```

Przykład 3

Stwórz funkcję `suma` oraz ją wywołaj

- Zdefiniuj następującą funkcję:

```
function r = pierwiastek (x)
if (x < 0) then
disp("Podano liczbę ujemną!")
return
end
r = sqrt(x)
endfunction
```

- Wykonaj powyższą funkcję dla następujących wartości $x=-4$, $x=0$ oraz $x=4$.

Przykład 4

Stwórz funkcję srednia oraz ją wywołaj.

```
function z=srednia(x, y)
z=(x+y)*0.5;
endfunction
```

Małe zadania:

- dla danej wartości promienia r wyznaczyć pole powierzchni oraz objętość kuli;
- dla danej wartości a oznaczającej bok sześcianu, obliczyć pole powierzchni, obwód oraz długość przekątnej sześcianu;
- dla dwóch wartości oznaczonych a i b obliczyć pole i obwód prostokąta oraz długość jego przekątnej;
- dla dwóch wartości r i h obliczyć pole powierzchni oraz objętość cylindra o promieniu podstawy r oraz wysokości h .
- dla danej wartości promienia r wyznaczyć pole powierzchni trójkąta równobocznego wpisanego w okrąg o takim promieniu.
- dla danej wartości promienia r wyznaczyć pole powierzchni kwadratu wpisanego w okrąg o takim promieniu.